

## משמעויות מההצבעה בסנאט על הגבלת הסיוע הביטחוני לישראל

אבישי בן ששון גורדיס, צ'ק פרייליך, טד ששון | 15 בדצמבר, 2024 | גיליון 1926

ב-20 בנובמבר 2024 דחה הסנאט האמריקאי ברוב גדול שלוש הצעות חוק, שהיו מגבילות ייצוא נשק התקפי לישראל על סמך טענות כי אינה עומדת בדרישות הדין הבינלאומי במלחמתה ברצועת עזה. עם זאת, ההצעות, שנדחו ללא קושי, זכו לתמיכה גבוהה בשורות האגף השמאלי של המפלגה הדמוקרטית בהשוואה להצעות דומות בעבר, וגורמי שמאל במחנה הציוני בעולם הארגוני היהודי גיבו פומבית את ההצעות. אולם, עצם הדיון בהצעות בשעת מלחמה, הנכונות לתמוך בהן בשורות המפלגה הדמוקרטית ושכירות אחדות השורה במחנה היהודי הפרו-ישראלי מבטאים את השבר המעמיק בזירה הפוליטית הפנים אמריקאית ובקהילה היהודית ביחס לישראל ומדיניותה. אם בעבר הייתה התמיכה בישראל גורפת ודו-מפלגתית, מציאות זו הולכת ומשתנה. בטווח הבינוני והארוך, מגמה זו צפויה לאתגר את ישראל בדגש על מזכר ההבנות בנושא סיוע החוץ לישראל, שיגיע לדיון בקונגרס בשנים הקרובות. מוצע כי ישראל תמנע מלספק תחמושת למבקריה בכל הנוגע לאופן ניהול הלחימה בעזה, ותגביר את מאמציה לתחזק ולחזק את קשריה גם עם המפלגה הדמוקרטית ועם המחנה הליברלי ביהדות ארצות הברית.

ב-20 בנובמבר 2024 דחה הסנאט האמריקאי שלוש הצעות חוק, שהיו מגבילות ייצוא נשק התקפי לישראל על סמך טענות כי אינה עומדת בדרישות הדין הבינלאומי במלחמתה ברצועת עזה. כל שלוש ההחלטות נדחו ברוב גדול של כשמונים מתנגדים מול 17 – 19 תומכים. כל הרפובליקנים שנכחו בהצבעה הצביעו נגד ההחלטות וכך גם מרבית הדמוקרטים. עם זאת, מספרם של התומכים בהצעה היה גדול מזה שתמך בהצעות דומות בעבר, ומנה כשליש מחברי הסנאט הדמוקרטים. בין אלו שהצביעו בעד הגבלת הסיוע לישראל, לצד מגיש ההצעות ברני סנדרס (עצמאי המזוהה עם המפלגה הדמוקרטית), היה גם הסנטור היהודי מג'ורג'יה ג'ון אוסוף וחברים נוספים מהשדולה הפרוגרסיבית בסנאט.

ברקע לתמיכה הנרחבת בהצעות אלה בהשוואה להצעות דומות בעבר, היו העלייה במספר הנפגעים בצד הפלסטיני במהלך המלחמה, וכן דיווחים בדבר ירידה בסיוע ההומניטרי לצפון הרצועה ופינוי האוכלוסייה מהאזור. בנוסף, לאחר שהוכרעו הבחירות לנשיאות לטובת דונלד טראמפ, הוסרו חלק מהאילוצים הפוליטיים שהגבילו את נכונותם של דמוקרטים לפעול בהקשר זה. על אף דחיית ההצעות, עצם הנחתן על שולחן הסנאט, המספר הרב יחסית של

התומכים בהן והרכבם וההתייחסות החיובית אליהן מצד מספר ארגונים יהודיים אמריקאים, מהווים כולם איתות חשוב ומדאיג לגבי מעמדה של ישראל בקרב חוגים בארצות הברית בהם היה מעמדה איתן בעבר.

מאז מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר העביר הממשל האמריקאי סיוע חסר תקדים לישראל: צבאי ישיר, דיפלומטי מקיף לרבות הטלת ווטו במועצת הביטחון בארבעה מקרים שונים וגיבוי אסטרטגי באמצעות פריסת נוכחות צבאית באזור, כדי להרתיע את איראן וחיזבאללה והשתתפות בפועל כדי להגן על ישראל במהלך התקיפה שביצעה איראן. במקביל ונוכח ביקורת בינלאומית ובצד השמאלי של המפה הפוליטית האמריקאית על מה שנתפס כפגיעה ישראלית מוגזמת בחפים מפשע ברצועת עזה והגבלת הסיוע ההומניטרי לאזור, גבר הלחץ על הממשל לכפות על ישראל הפסקת אש, או למצער שינוי במאפייני הפעולה הצבאית שלה. בין היתר דרשו חלק מהמבקרים כי הממשל יגביל העברת סיוע צבאי אמריקאי לישראל כדי לאלצה להפסיק פגיעה באזרחים, להרחיב את זרימת הסיוע ההומניטרי לעזה ולחתור להפסקת אש ולעסקת חטופים. כל זאת, בין היתר גם לאור דרישות החוק האמריקאי, האוסר על מכירת ציוד צבאי לעוברים על כללי הדין הבינלאומי.

ממשל ביידן הגיב ללחצים אלה במידה מוגבלת בלבד. הוא המשיך את הסיוע הצבאי לישראל והתייצב לצידה בעת חילופי המהלומות עם איראן. במקביל הביע באופן שיטתי גיבוי פומבי לזכותה של ישראל להגן על עצמה. עם זאת, הממשל ליווה מהלכים אלה בקריאות פומביות ובחדרים סגורים לישראל למתן את מאפייני הפעולה שלה, הגביל את העברת משלוח של חמושים כבדים, ואף הזהיר, במכתב שעליו היו חתומים שר ההגנה ומזכיר המדינה, כי יבחן את התקינות החוקית של הסיוע לישראל אם זו לא תפגין כי היא נשמעת לדרישות הדין הבינלאומי בלחימה. קביעת הממשל שישראל עשתה די כדי לעמוד בדרישות שהציב המכתב, הייתה בין הגורמים שהובילו את סנדרס להניח את ההצעות על שולחן הסנאט.

הצעות סנדרס נועדו למנוע מכירת נשק התקפי מסוגים שונים לישראל: פגזי מרגמה, פגזי טנקים וערכות דיוק לפצצות אוויר-קרקע. הגם ששלושה הסוגים נחוצים לישראל ללחימה בעזה ובלבנון, העסקאות שהיו מושפעות מן המהלך מתוכננות להתבצע במשך השנים הבאו כך שהמהלך היה סמלי בעיקרו, לפחות בכל הנוגע ללחימה בעת הנוכחית. היות החקיקה מועדת מראש לכישלון בסנאט, היעדר רוב עבודה בבית הנבחרים (חקיקה מסוג זה דורשת אישור בשני בתי הקונגרס) וכן הסבירות הגבוהה שהנשיא ביידן היה מטיל עליה וטו לו הייתה מגיעה לשולחנו (הבית הלבן [פעל](#) ישירות מול חברי הסנאט הדמוקרטים כדי לשכנעם להתנגד להצעות) – כל אלה הדגישו את הממד הסמלי שלה.

תקדים שלילי נוסף מבחינת ישראל הייתה הצטרפותו של ארגון ג'יי סטריט לתומכים בהגבלת ייצוא הנשק לישראל. ג'יי סטריט, שהוקם לפני כשני עשורים כאלטרנטיבה לשדולה הפרו-ישראלית איפא"ק, רואה בקידום פתרון שתי המדינות את משימתו העיקרית. בכירי הארגון, שמגדיר את עצמו כפרו-ישראלי, הגנו על תמיכתם בהגבלת ייצוא הנשק בטענה כי התמיכה

בהצעות לא נועדה לפגוע בביטחון ישראל, משום שלא כוונה לנשק הגנתי דוגמת כיפת ברזל. ייתכן כי הארגון, המתמודד עם ביקורת גוברת מהקצה השמאלי של הקהילה היהודית בארצות הברית בשל הגיבוי שהעניק לישראל בתחילת המלחמה וזהותו הציונית, מנסה לבסס את מקומו כקורא לשינוי מדיניות של ישראל על רקע המראות הקשים מעזה, שיהיה מרחיק לכת יותר מזה שקורא לו הממסד היהודי הציוני. אל ג'יי-סטריט הצטרפו מספר ארגוני שמאל ציוני אחרים. יתר ארגוני הלובי הפרו-ישראלי ובראשם איפא"ק התנגדו להצעות להגביל את הנשק וביקרו את עמדת ג'יי סטריט בסוגייה.

הגם שההצעות נדחו ברוב מכריע, האירוע מלמד עדיין על אודות שחיקה בקונצנזוס סביב מעמדה של ישראל במערכת הפוליטית האמריקאית וביחסי ישראל עם הקהילה היהודית בארצות הברית. בעוד שבעבר נתפסה ישראל כנושא שעליו אין מחלוקת ממשית בין הדמוקרטים לרפובליקנים, בשנים האחרונות מתפתח פער בין השתיים. בפרט, במפלגה הדמוקרטית גוברים הקולות הקוראים לנקוט צעדים שיפעילו עליה לחץ בהקשרים הנתפסים כמייצגים אי-הלימה בין ערכיה של ישראל ופעולותיה לבין ערכיה של ארצות הברית והאינטרסים הבינלאומיים שלה. המרחב המובהק ביותר בהקשר הזה הוא הנושא הפלסטיני, אך גם הרושם כי ממשלת ישראל פועלת לטובת המפלגה הרפובליקנית בזירה הפוליטית האמריקאית תורם לתסכול בשורות הדמוקרטים. הפער בין המפלגות ניכר גם בהקשרי המלחמה ברצועת עזה כאשר סקר [Pew מִסְטַבֵּר 2024](#) העלה כי כמחצית מהדמוקרטים סבורים שישראל הרחיקה לכת בתגובתה למתקפת חמאס, בעוד רק 13% מהרפובליקנים החזיקו בעמדה זוהי. הזעם בקרב הצעירים מהאגף השמאלי של הציבור האמריקאי, הרואים בישראל מדינה המבצעת אפרטהייד, טיהור אתני ורצח עם, תורם ללחץ על נציגי הציבור של המפלגה הדמוקרטית לסייג את תמיכתם בישראל באופנים שונים.

ההצבעה והשיח סביבה הביאו לידי ביטוי מגמה דומה בקהילה היהודית האמריקאית, שאחדות השורות בקרבה סביב ישראל נסדקה באופן שיהיה קשה לתקנו. מרבית יהודי ארצות הברית, שהם ליברלים ברובם ואינם אורתודוקסים, מוסיפים לתמוך במפלגה הדמוקרטית, אך בקרב הקהילה האורתודוקסית מתמצקת התמיכה במפלגה הרפובליקנית. בקרב הדור היהודי הצעיר והליברלי גוברת התמיכה בארגונים אנטי-ציוניים דוגמת "קול יהודי לשלום". את תמיכתם של ארגוני השמאל הציוני בהצעה של סנדרס יש להבין בין היתר על רקע מגמה זו, הדוחקת את רגליהם של ארגוני השמאל המזדהים כפרו-ישראלים וגם על רקע [סקר מטעם ג'יי סטריט](#), המצביע על תמיכה רחבה (גם אם לא בהכרח רבת עוצמה) בקרב הקהילה היהודית בהטלת מגבלות על ייצוא נשק לישראל עד שזו תסכים להפסקת אש בעזה. לסיכום, על אף שידו של הממסד היהודי הייתה על העליונה בהצבעה זו, נסדקה הנורמה שלפיה כל הארגונים בקשת ה"פרו-ישראלית", למרות השוני ביניהם, תומכים ללא סייג בסיוע לישראל.

בטווח הקצר, על אף מגמה זו, האיום על האינטרסים החיוניים של ישראל בוויינגטון מוגבל. זאת, משום שרוב מוצק משתי המפלגות עדיין מעניק לישראל גיבוי כמעט מוחלט וממילא

בשנתיים הקרובות ימשול הנשיא הנכנס טראמפ, כשהוא נהנה מרוב בשני בתי הקונגרס. עם זאת, תמיכה דו-מפלגתית נותרה קריטית לישראל לטווח הארוך. גם עתה, הרוב הרפובליקני בשני בתי הקונגרס הוא דחוק ואין ערובה שיישמר לאחר בחירות האמצע בשנת 2026. לפיכך, כשתגיע השעה לאשר מזכר הבנות ביטחוני חדש בין ישראל לארצות הברית, שייכנס לתוקפו ב-2028, תזדקק ישראל לתמיכתם של הדמוקרטים. ככל שיתרחב הפער בינם לבין ישראל, בפרט בעידן ממשלת ישראל הנוכחית, יגבר הקושי להבטיח תמיכה זו. סביר שחבילת הסיוע עצמה תעבור בקונגרס, אך יתכן שיידרש מאבק קשה יותר מאשר בעבר על מנת להביא לאישורה - מה שעלול להוביל גם לשינויים בתוכנה ותנאיה.

## המלצות:

1. על ישראל ותומכיה להבהיר מדוע האבחנה בין נשק התקפי לנשק הגנתי היא חסרת בסיס בכל הנוגע להבטחת ביטחון ישראל. נשק התקפי משמש בין היתר למטרות סיכול תקיפה, פגיעה בבניין הכוח של האויב והרתעה מפני תקיפה.
2. על ישראל להפגין מחויבות לדין הבינלאומי באופן המלחמה שהיא מנהלת בעזה, בין היתר משום שיש בכך כדי לסייע לתומכיה להדוף ביקורת מצד המבקשים להצר את צעדיה. בפרט, על ישראל להימנע מצעדים העשויים להיתפס בראיית הדין הבינלאומי כ"סיהור אתני", דוגמת פינוי קבוע של אוכלוסייה אזרחית מאזורי מגוריה. מהלכים כאלה עלולים להאיץ בחדות את מגמות השחיקה במעמדה של ישראל בציבוריות ובפוליטיקה האמריקאית.
3. על ישראל לשמר ולשקם את התמיכה הדו-מפלגתית בה בווינגטון. ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה לנכר את הנשיא טראמפ, אך בה במידה עליה להימנע מלהצטייר כנוקטת עמדה ביחס לפוליטיקה הפנים-אמריקאית וכך להסתכן בניכור הדמוקרטים. התנהלות מוטה חדות מצד ישראל בשנים הקרובות תשליך לרעה על יחסיה עם הדמוקרטים שעשויים לשוב ולהחזיק בקונגרס לאחר בחירות האמצע ב-2026, ואולי גם בנשיאות לאחר בחירות 2028.
4. מומלץ שגורמים ישראליים רשמיים בממשלה ומחוצה לה יהדקו את קשריהם עם הקהילה היהודית הפרו-ישראלית כולל אגפיה הליברליים, וימנעו מצעדים המנוגדים לאינטרסים המרכזיים של הקהל החשוב הזה, בדגש על נושאי דת-ומדינה בישראל.

## פרסום זה התאפשר בזכות שותפות INSS עם קרן משפחת רוזרמן

---

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט